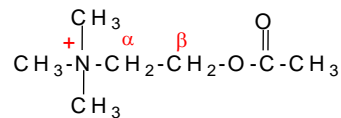
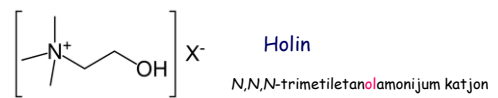
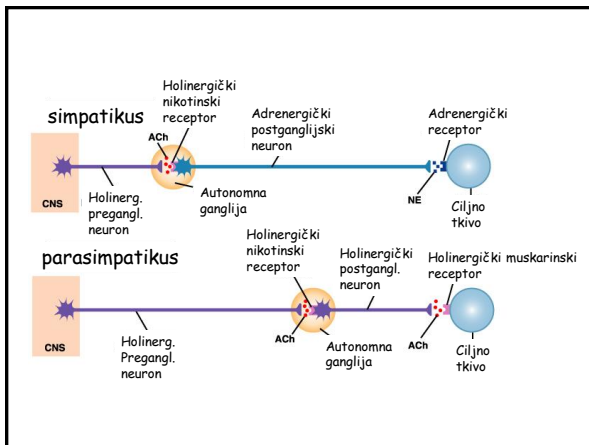

HOLINERGIČKI; ANTI-HOLINERGIČKI

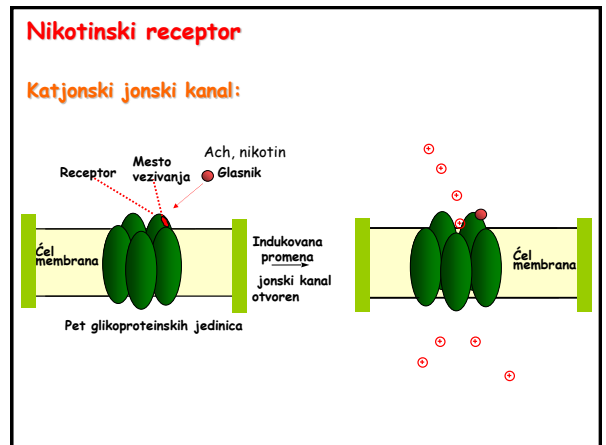
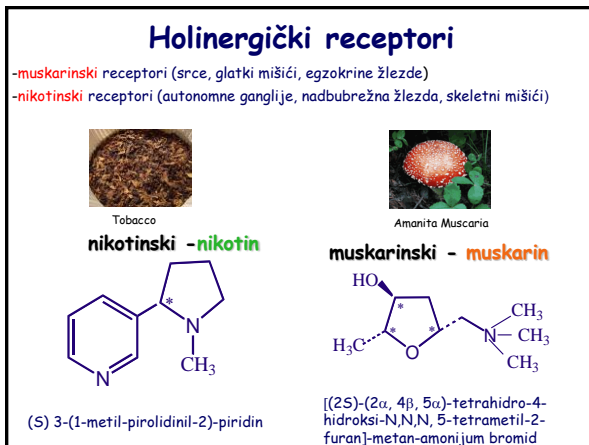
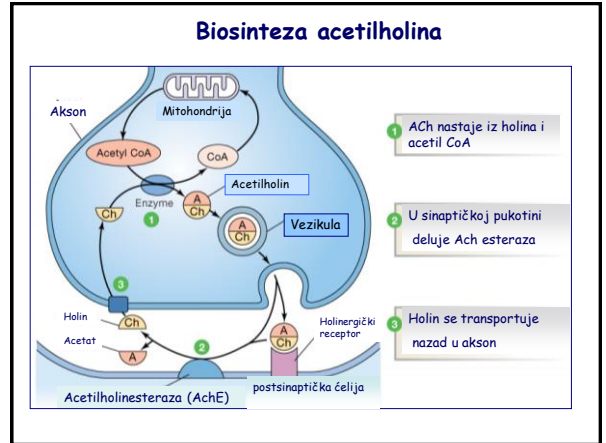
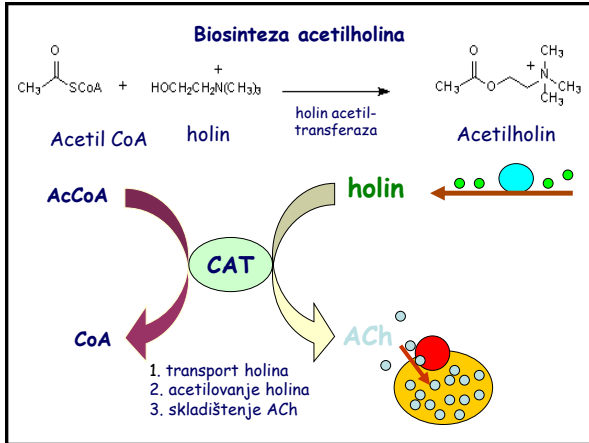
- Autonomni nervni sistem-deo nervnog sistema koji kontroliše visceralne funkcije.
- Parasimpatikus i simpatikus.
- Dva glavna neurotransmitera u autonomnom nervnom sistemu su **acetilholin** i **noradrenalin**.
- Holinergička transmisija:
  - preganglijski neuroni parasimpatikusa i simpatikusa
  - postganglijski neuroni parasimpatikusa
  - neka postinaptička vlakna simpatikusa (znojne i pljuvačne žlezde)
- Parasimpatomimetici, parasimpatolitici

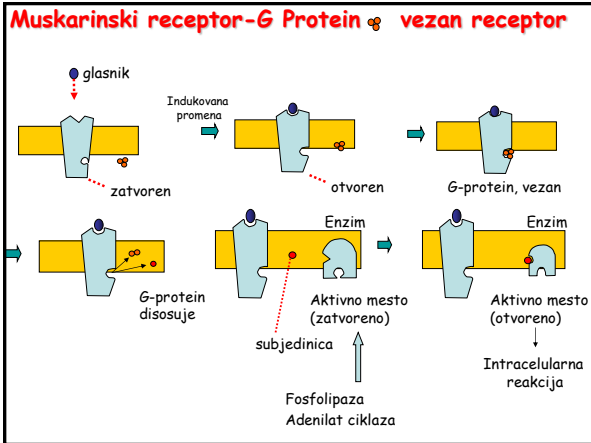

Acetilholin

2-acetoksi-N,N,N-trimetiletanamonijum (hlorid)

Propadanje holinergičkih neurona: Alchajmerova bolest.
Autoimuna bolest: miastenia gravis.

5 M receptora, samo se 4 funkcionalno i farmakološki razlikuju, tri tipa su dobro opisana

M1-"nervni", u CNS, perifernim neuronima, parijetalnim ćelijama želuca, spora ekscitacija.

Efekti - više funkcije mozga, **memorija, učenje, Alchajmer !!!**

M2-"srčani", smanjenje frekvence rada srca i kontraktilnosti

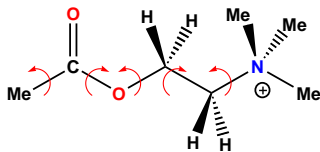
Efekti - **smanjenje snage i kontraktilnosti srčanog mišića**

M3-"žlezdani"-sekrecija, kontrakcija visceralnih glatkih mišića (↑peristaltika-kolike), ↑tonus gl. m. mokraćne bešike, bronhokonstrikcija i relaksacija krvnih sudova

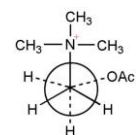
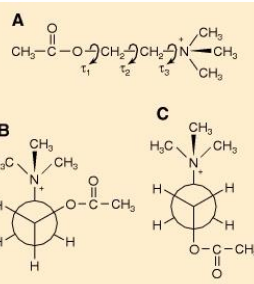
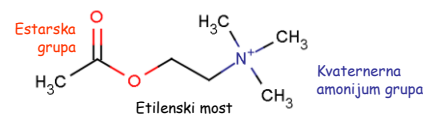
Efekti - kontrakcije i **sekrecija** (pljuvačne žlezde, pankreas, bronhije)

M4 receptori kao i M2 imaju inhibitornu ulogu. M5 su takođe kao M1 i M3 aktivatorni receptori.

Aktivna konformacija acetilholina

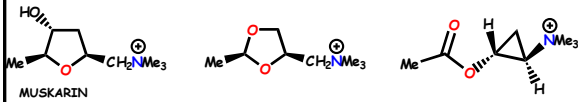
- Slobodna rotacija oko jednostrukih veza
- Veliki broj mogućih konformacija
- Aktivna konformacija nije nužno i najstabilnija !

120°
80° (torzioni ugao ravni estra i N⁺)

Aktivna konformacija acetilholina

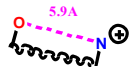
Rigidni analozi acetilholina

- Rotacija ograničena prstenom
- Smanjen broj mogućih konformacija
- Definiše rastojanje estra i N

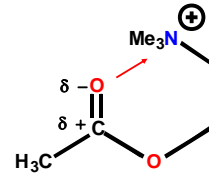

Muskarinski
receptor

Nikotinski
receptor

Nestabilnost acetilholina

- Uticaj susednih grupa
- Povećava elektrofilnost karbonilne grupe
- Povećava se osetljivost prema nukleofilima

ACh-Stabilan samo u kristalnom stanju, nema značaja u terapiji kao lek.

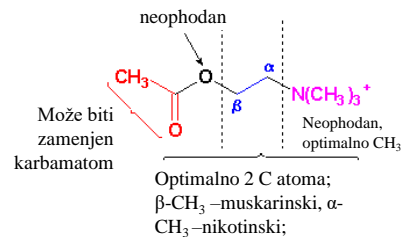
II Etilenski most

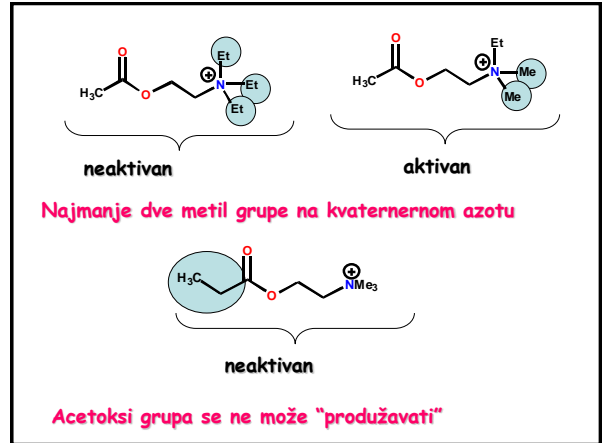
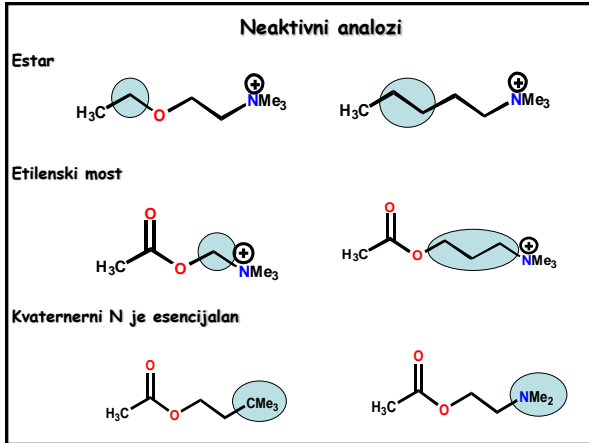

I Acetil grupa

III Amonijum grupa

- I-vezuje se za receptor, zamena sa karbaminskom kis.
- II- izomerizacija β -muskarinsko dejstvo, α -nikotinsko
- III- hidrosolubilnost, vezivanje za receptor

SAR acetilholina

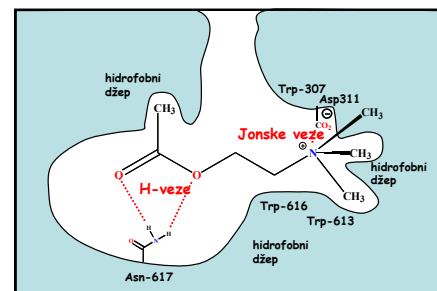

Zaključak:

Vezivanje Ach za receptor se odvija preko:

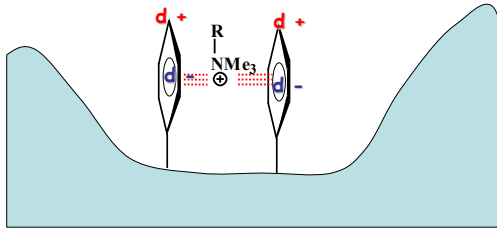
- Metil grupa – "fituju" u hidrofobni džep
- Estra-veže se vodoničnim vezama
- Kvaternernog azota – jonske veze

Mesto vezivanja (muskarinski receptor)

Mesto vezivanja (muskarinski receptor)

- Moguća indukovana dipol dipol interakcija između 4° azota i hidrofobnih aromatičnih prstenova na mestu vezivanja
- N⁺ indukuje dipol u aromatičnom prstenu

Holinergici

Lekovi koji stimulišu parasimpatikus

Holinergici-parasimpatomimetici - agonisti holinergičkih receptora

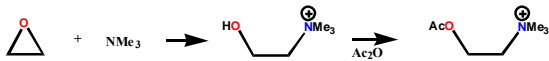
- > direktno dejstvo na receptor
- > indirektno dejstvo na acetilholinesterazu

Direktni holinergički agonisti

Acetilholin kao agonista

Prednost:

- Prirodni glasnik
- Lako se sintetiše

Nedostaci:

- Lako podleže hidrolizi u stomaku (kiselo katalizovana)
- Lako hidrolizuje u krvotoku (esteraze)
- Ne pokazuje selektivnost prema tipu receptora
- Ne pokazuje selektivnost između ciljnih organa

Holinergički agonisti

Sintetisani sa ciljem:

- Stabilnost u kiseloj sredini i na esteraze
- Selektivnost za holinergičke receptore
- Selektivnost između muskarinskih i nikotinskih receptora
- Poznavanje mesta vezivanja
- Odgovarajuće veličine
- Odgovarajuće farmakofore - estar i 4 azot

Dizajn holinergičkih agonista

Korišćenje sternih efekata

- Štiti estar od nukleofila i enzima
- Veličina "sternog štita" je značajna
- Dovoljno veliki da zaštiti od hidrolize
- Dovoljno mali da fituje za receptor

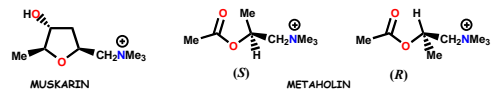
Dizajn holinergičkih agonista

Metaholin

Osobine

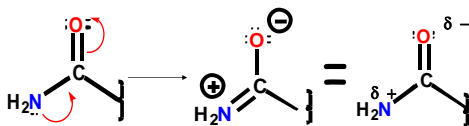
- Tri puta stabilniji od Ach
- Povećanje R (Me) povećava se stabilnost ali smanjuje aktivnost
- Selektivan za muskarinske receptore
- S-enantiomer je aktivniji od R-enantiomera
- Stereohemijski odgovara muskarinu
- Ne koristi se klinički

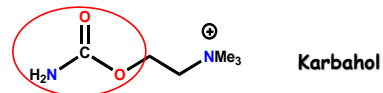
Dizajn holinergičkih agonista

Korišćenje elektronskih faktora

- Zamena acetatnog estera karbamatnim
- Stabilizuje se karbonilna grupa

Dizajn holinergičkih agonista

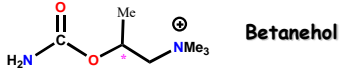

Osobine

- Otporan na hidrolizu
- Dugo delovanje
- NH₂ i CH₃ iste veličine ("fituju" za hidrofobni džep)
- NH₂ = bioizosteri
- Muskarinska aktivnost = nikotinska aktivnost
- Kod glaukoma

Dizajn holinergičkih agonista

Sterni + Elektronski faktori

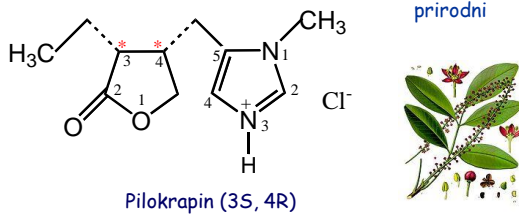
Osobine

- Veoma stabilan
- Oralno aktivan
- Selektivan za muskarinske receptore
- Stimuliše GI i urinarni trakt posle operacije

Upotreba holinergičkih agonista

Muskarinski selektivni agonisti

- Terapija glaukoma
- Stimuliše GI i urinarni trakt posle operacije
- Terapija nekih srčanih oboljenja-smanjuju kontraktilnost i frekvencu srčanog rada

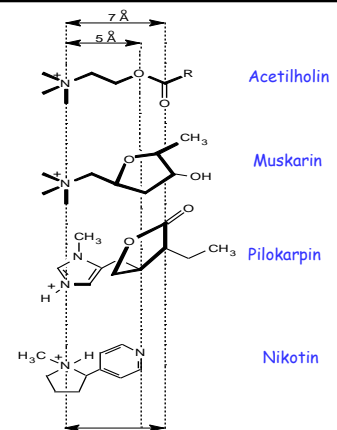
3-etildihidro-4-[(1-metil-1H-imidazol-5il) metil]-2(3H)-furanon

3R,4R - izopilokarpin (inaktivan stereoizomer)

Nestabilan u baznoj sredini-epimerizacija, otvaranje laktona.

Antidot, kod suvoće usta.

SAR holinergika

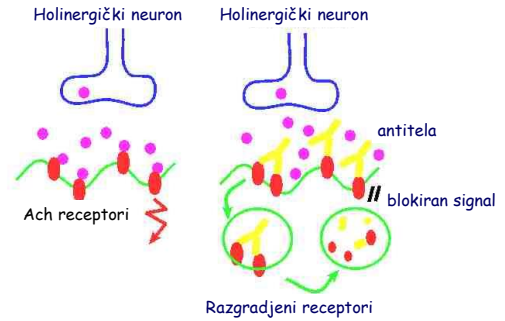
Indirektni holinergički-inhibitori Ach-esteraze

- > reverzibilni inhibitori enzima
- > ireverzibilni inhibitori enzima

- ✚ kvaternarni alkoholi (vezivanje elektrostatičkim silama)
- ✚ karbamati (kovalentno vezivanje)
- ✚ organofosfati (kovalentno vezivanje, ireverzibilno)

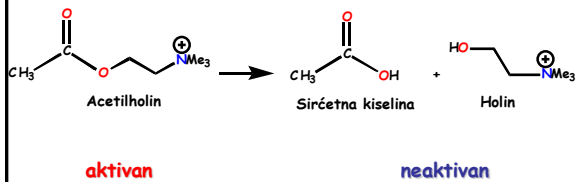
- miastenia gravis
- glaukoma
- lečenje simptoma Alchajmer-ove bolesti
- insekticidi

Miastenia gravis

Acetilholinesteraza

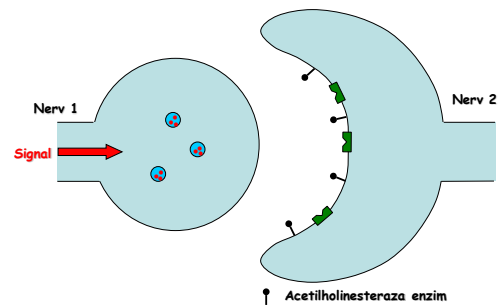
Hidroliza

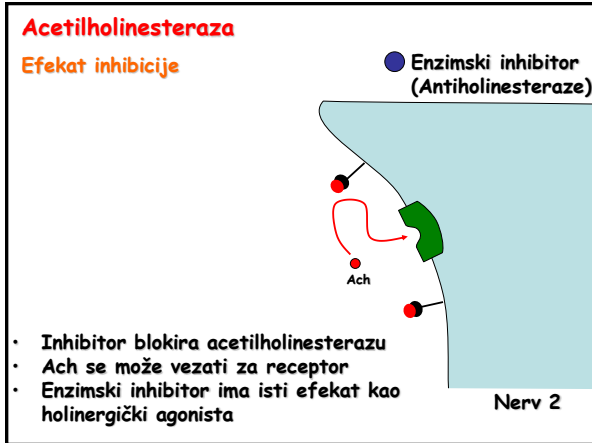

Acetilholinesteraza

Uloga

- Hidrolizuje i deaktivira Ach

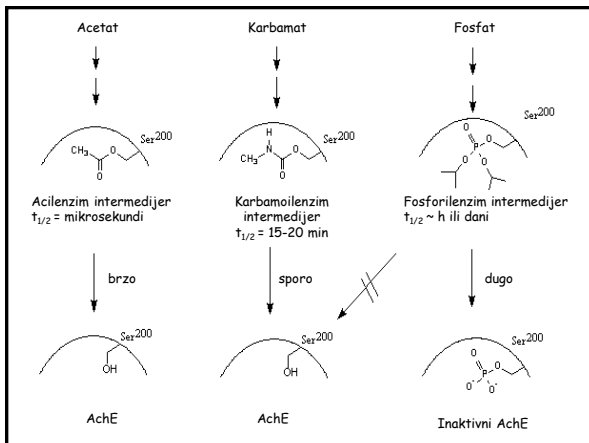

Reverzibilni inhibitori AchE

- 1) kompleks enzim inhibitor
- 2) disocijacija kompleksa

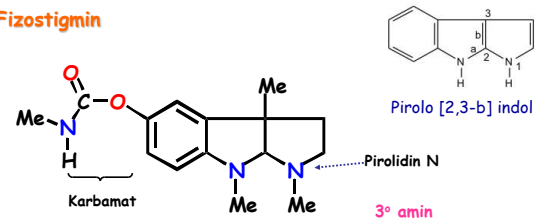
Klinički značajni:

- alkil karbamati
(estri karbaminske kiseline i alkohola, KARBAHOL i BETANEHOL)
- aril karbamati
(estri karbaminske kiseline i fenola, FIZOSTIGMIN)

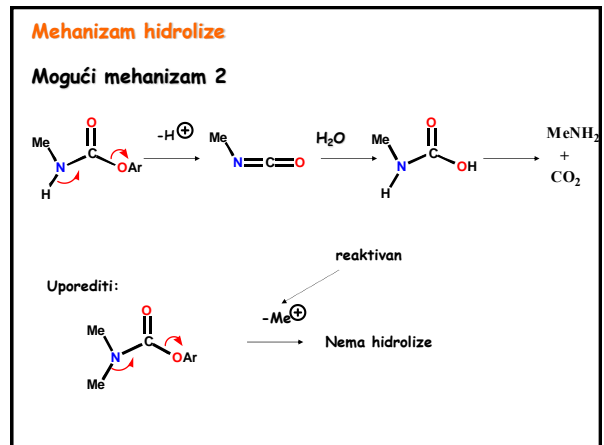
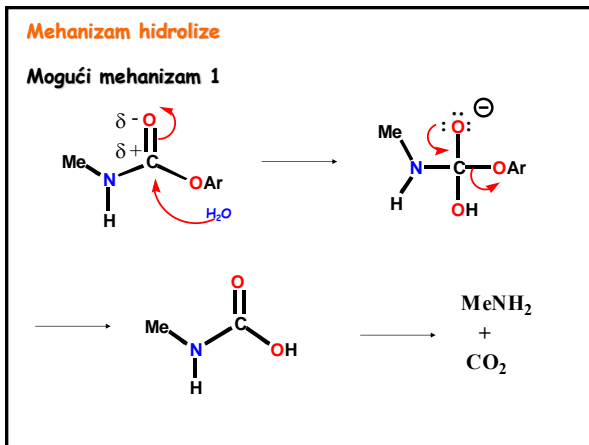
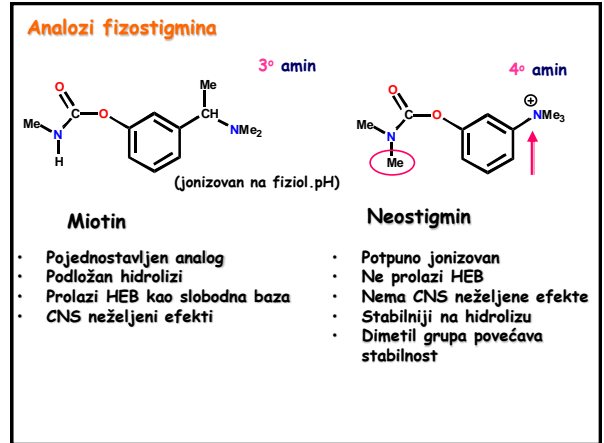
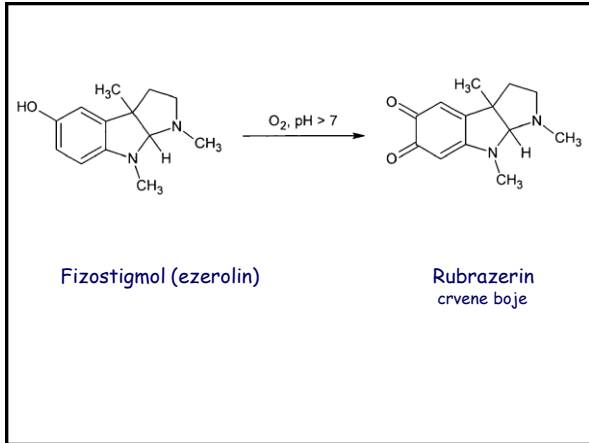
Reverzibilni inhibitori acetilholinesteraze

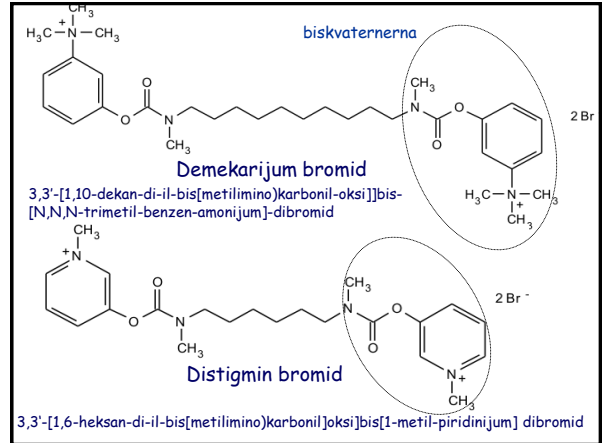
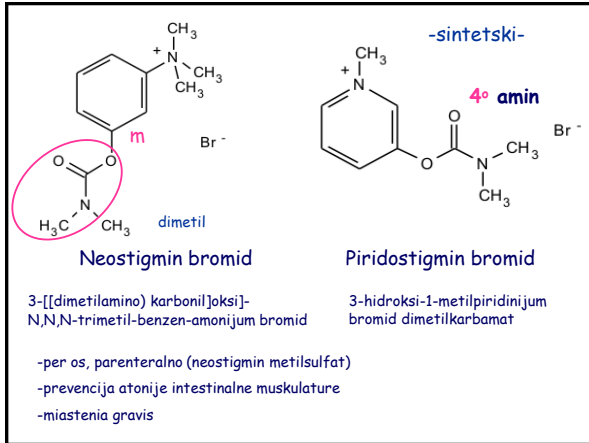
Fizostigmin

(3aS-cis) 1,2,3,3a,8,8a-heksahidro-1,3a,8 - trimetil pirololo[2,3-b] indol -5-ol-metilkarbamat

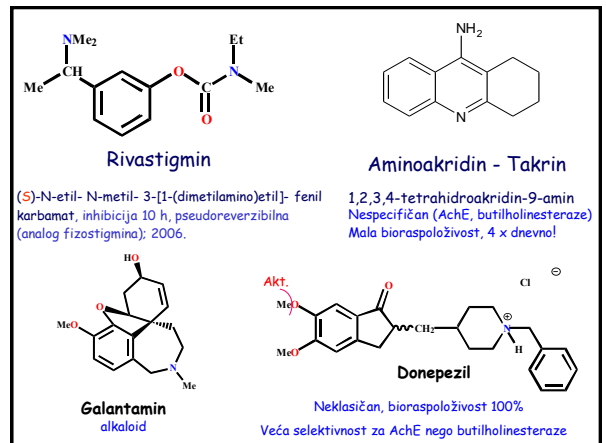
- Prirodni proizvod
- Karbamat značajan za dejstvo (ekivalent estru Ach)
- Aromatični prsten je značajan
- Pirolidinski N značajan (jonizovan na fiziološkom pH)
- Pirolidinski N je ekvivalentan 4 N Ach

Inhibitori acetilholinesteraze-centralno selektivni

- Deluju u CNS
- Moraju proći HEB
- U terapiji Alzheimer-ove bolesti
- Inhibiraju hidrolizu Ach i povećavaju aktivnost na preostalim receptorima

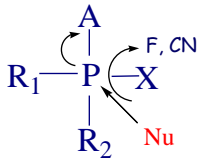

Ireverzibilni inhibitori AchE

Grade jake kovalentne veze.

Insekticidi i bojni otrovi, toksikološki značaj.

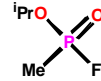
Derivati fosforne i pirofosforne kiseline.

Organofosfati kao nervni gasovi

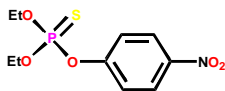
Diflos
(Diizopropil fluorofosfonat)

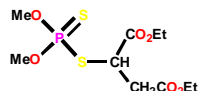
Sarin

- Bojni otrovi
- Ireverzibilno inhibiraju acetilholinesterazu
- Permanentna aktivacija holinergičkih receptora Ach
- Rezultat-smrt

Organofosfati kao insekticidi

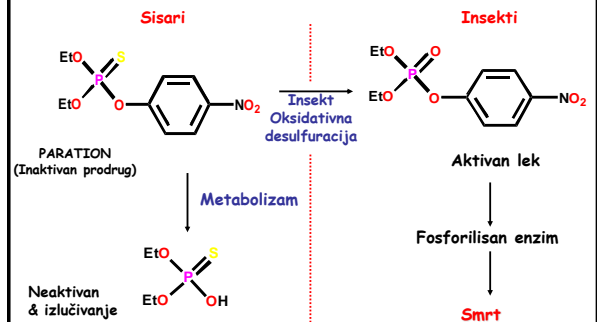
Paration

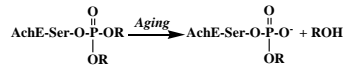
Malation

- Relativno bezopasni za sisare
- Pro drug (kod insekata)
- Biotransformacijom-toksični metaboliti (kod insekata)

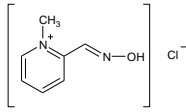
Organofosfati kao insekticidi

Velika stabilnost fosforilisanog enzima se objašnjava hemijskom stabilizacijom fosfatne veze koja se dešava tokom vremena (raskidanje OR veze). Ovaj proces je poznat pod nazivom *aging* (starenje).

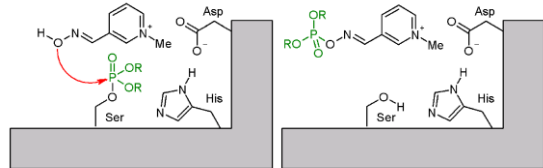
Fosfor je manje elektrofilan (rezonantna stabilizacija)

pralidoksim HCl   antidot

2-piridin aldoksim metil hlorid
2-[[Hidroksimino]metil]-1-metilpiridinijum hlorid

Antidot kod trovanja organofosforinim jedinjenjima

Pralidoksim je efikasan samo ako se koristi nekoliko sati posle trovanja (pre nego što se završi *aging* proces).

Antiholinergici

Parasimpatolitici

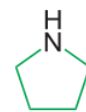
Kompetitivni inhibitori delovanja Ach na muskarinske receptore.

Ne deluju na nikotinske receptore!

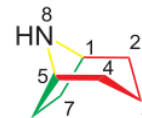
Midrijatici, spazmolitici, antisekretorno delovanje.

Neželjena dejstva antiholinergika: zamagljen vid, retencija urina, suvoća usta.

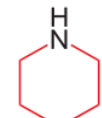
Prirodni-alkaloidi Belladonne (tropanski alkaloidi)

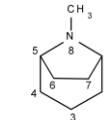
Pirolidin

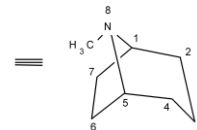
Nortropan

Piperidin

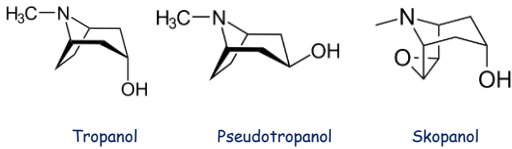

Tropan

8-metil-8-aza-biciklo[3,2,1] oktan

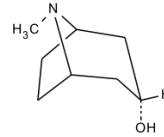
Struktura aminoalkohola koji ulaze u sastav tropanskih alkaloida

Prirodni-alkaloidi Belladonne
(atropin, skopolamin)

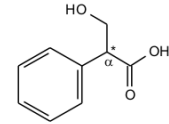
Ravan simetrije

R ili S

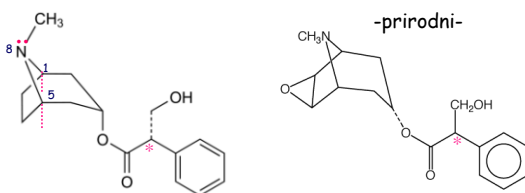
Tropanol (3a)

(1 α H, 5 α H) N-metil-8-azabicyklo[3,2,1]-oktan-3 α -ol

Tropa kiselina

α (hidroksimetil) benzensirćetna kiselina

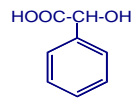
Atropin, ($\pm$) hioscijamin

1 α H, 5 α H-tropan-3 α -ol-($\pm$)-tropat

Skopolamin

6 β ,7 β -epoksi-1 α H,5 α H-tropan-3 α -ol (-) tropat

($\pm$) atrosčin

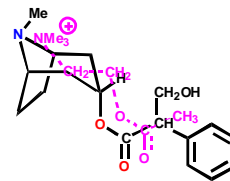

Homatropin
zadržava dejstvo

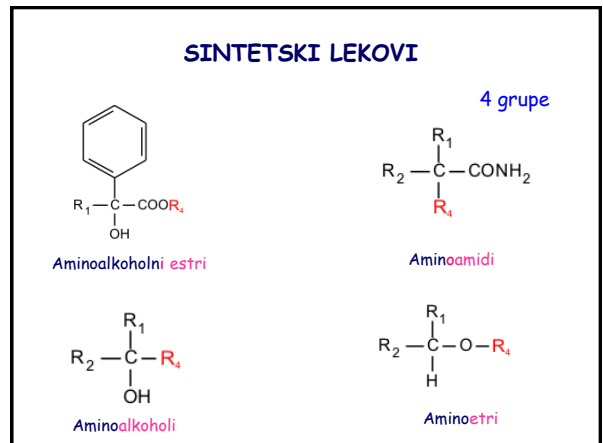
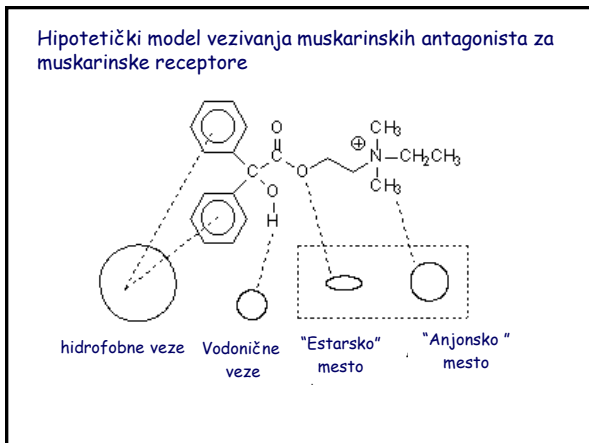
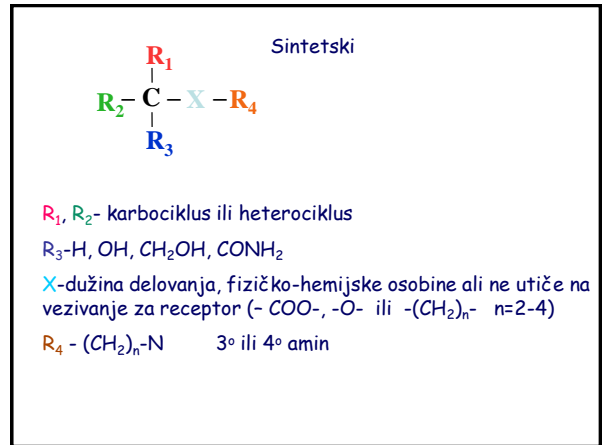
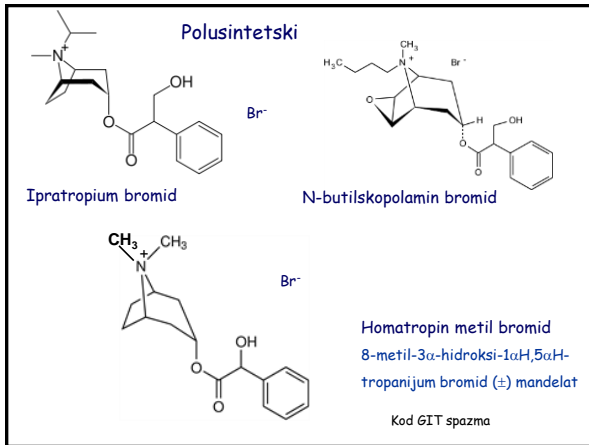
Bademova kiselina

Nespecifična blokada autonomnih funkcija!

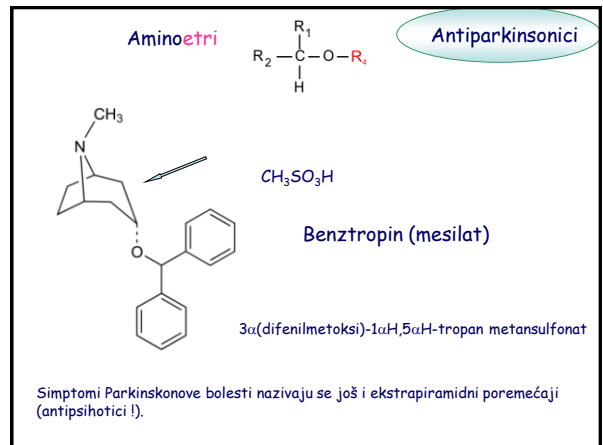
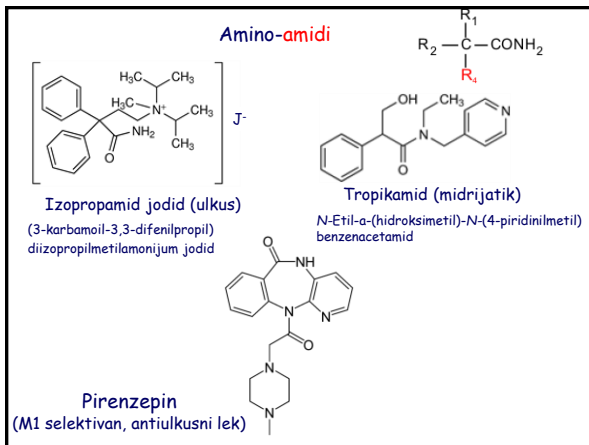
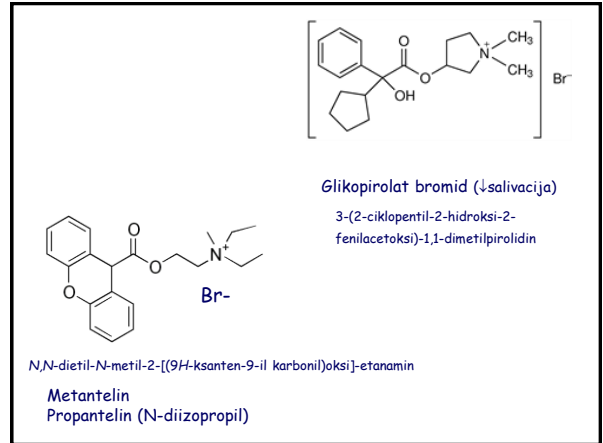
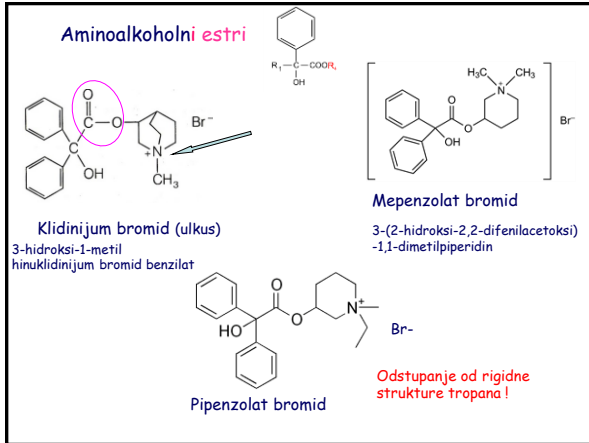
Poređenje atropina i acetilholina

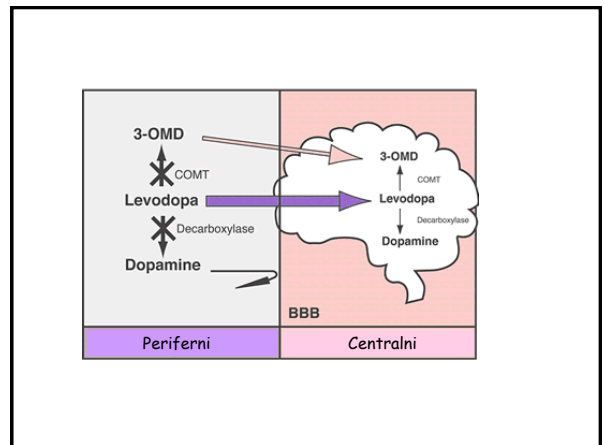
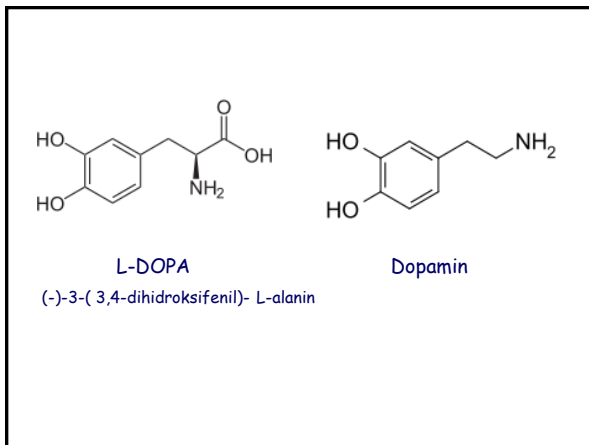
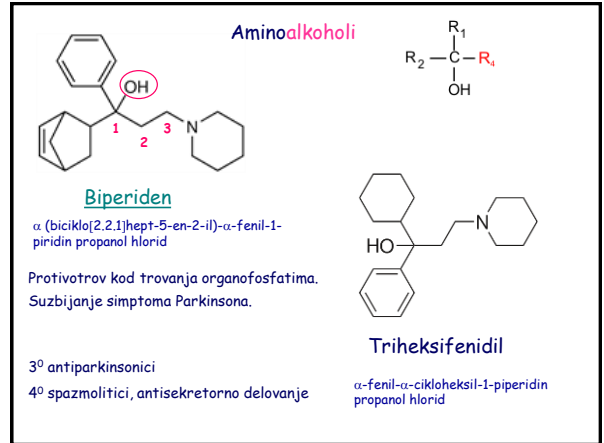
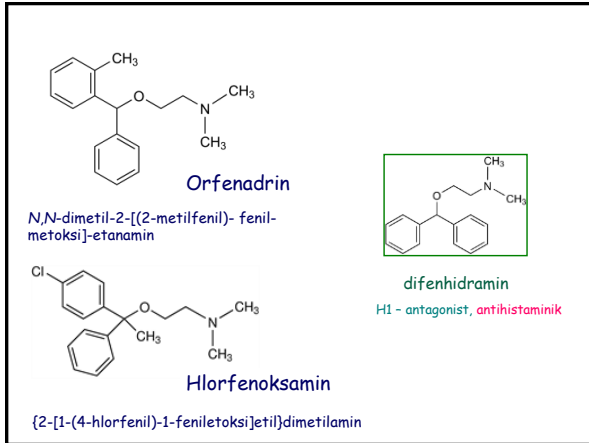

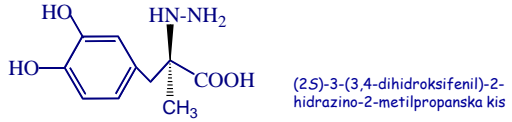
- Slično rastojanje izmedju estra i N
- N u atropinu je jonizovan
- Amin i estar se vezuju za receptor (jonske i H-veze)
- Aromatični prsten atropina se vezuje za receptor (vdW)
- Atropin se vezuje jače od Ach

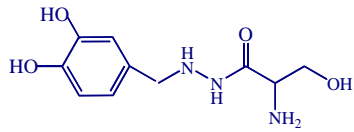

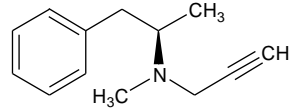

(2S)-3-(3,4-dihidroksifenil)-2-hidrazino-2-metilpropanska kis

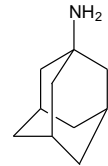
Karbidopa
hidrazid α-metildopa

Benserazid

Ne prolaze HEB !

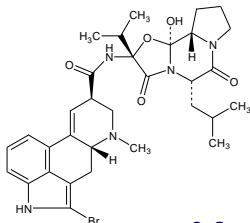
Selegilin

(αR)-N,N,α-Dimetil-N-2-propinilbenzenetamin

Amantadin

Triciklo[3.3.1.1^{3,7}]dekan-1-amin

Agonisti dopaminskih receptora

2-Bromokriptin

NEUROMUSKULARNI BLOKATORI

ANTAGONISTI NIKOTINSKIH RECEPTORA

NIKOTINSKI RECEPTORI

▪ Lokacija:

- autonomne ganglije
- neuromuskularne sinapse

ANTAGONISTI NIKOTINSKIH RECEPTORA

Mehanizam delovanja

- inhibicija sinteze Ach
- inhibicija oslobađanja Ach (botulintoksin)
- interferencija sa postsinaptičkim delovanjem Ach (najznačajniji)

1) Ganglijski blokatori (centralni)

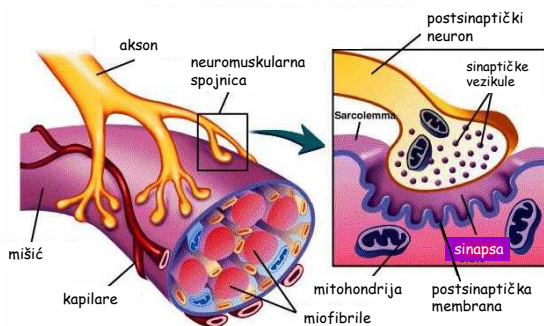
2) Neuromuskularni blokatori (periferni)

▪ Dejstvo neuromuskularnih blokatora:

- nivo završne motorne pločice
- blokada transmisije sa nerava na motornu pločicu mišića

Centralni miorelaksansi kao što je hlorzoksazon koriste se u drugačije svrhe - kod bolova u mišićima, ukočenosti i kod bolova zbog trauma.

Neuromuskularna sinapsa

Postsinaptička membrana je mišićno vlakno !

NEUROMUSKULARNI BLOKATORI

1. Nedepolarizujući neuromuskularni blokatori - kompetitivni relaksanti

Tip kurarea (dugodelujući: tubokurarin, atrakurijum, pankuronijum, vekuronijum...; 4°, slabo se resorbuju, iv)

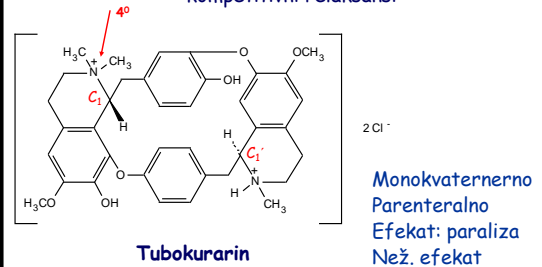
2. Depolarizujući relaksanti

Tip suksametonijuma (kratkodelujući: suksametonijum, dekametonijum)

SAR Neuromuskularnih blokatora

- 4 amonijum grupa (i depol. i nedepol.)
- alkil radikali na kvaternernoj amonijum grupi određuju distribuciju pozitivnog naelektrisanja i vezivanje za receptor
- nedepolarizujući su voluminozniji i rigidniji od depolarizujućih
- depolarizujući imaju fleksibilniju strukturu
- sterne smetnje: L-tubokurarin je manje aktivan od d-tubokurarina
- kurariformna distanca

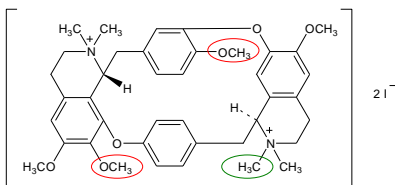
Nedepolarizujući neuromuskularni blokatori - kompetitivni relaksansi

Kurariformna razdaljina 1,15 nm - rastojanje između dva azota!
Ako je veće-PAM, manje-blokatori ganglija.

U psihijatriji (elektrokonvulzivna terapija), onset 5 min (40 min).

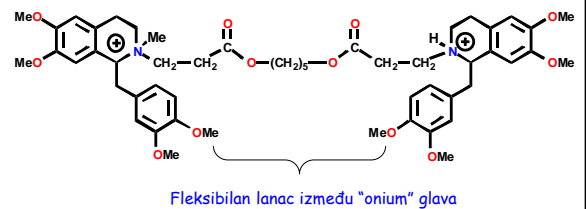
- polusintetski -

6,6',7',12'-tetrametoksi-2,2',2'-tetrametilubokuraranium dijodid

Neuromuskularna ploča nema lipofilni omotač!

Nedepolarizujući neuromuskularni blokatori derivati tetrahidroizohinolina - sintetski -

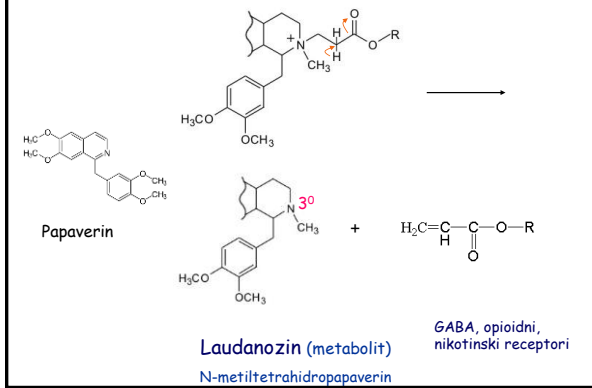
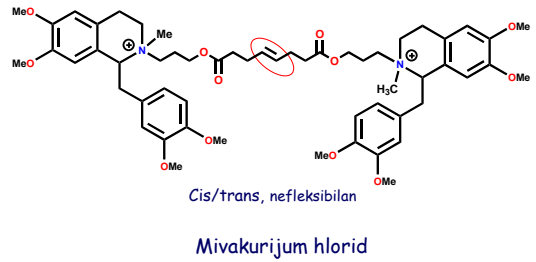
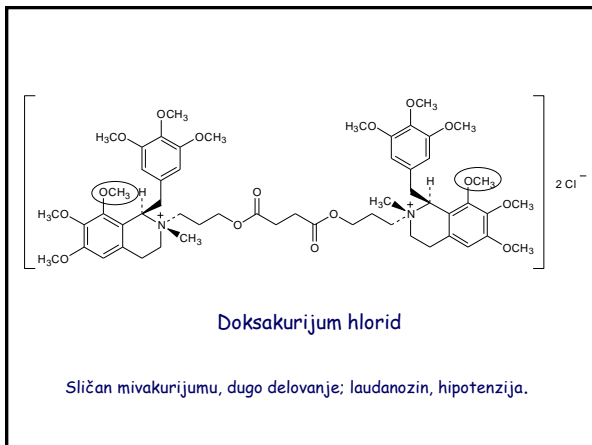
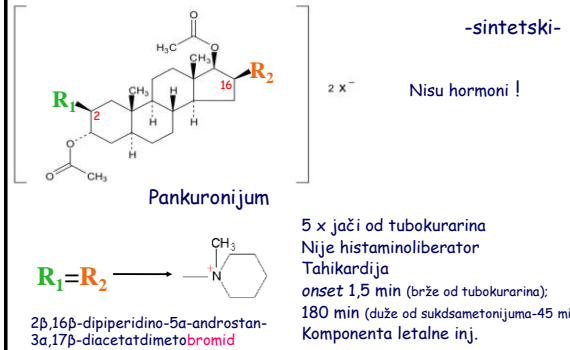

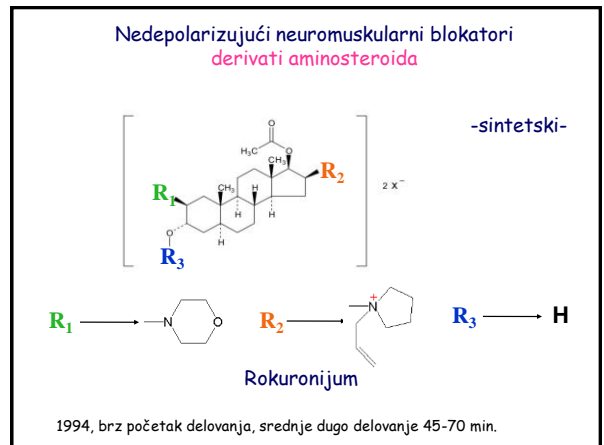
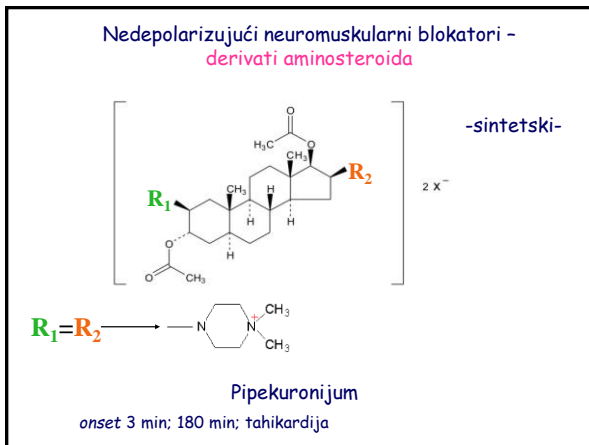
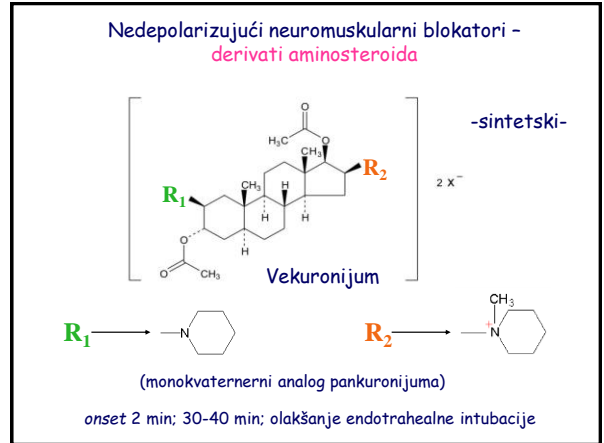
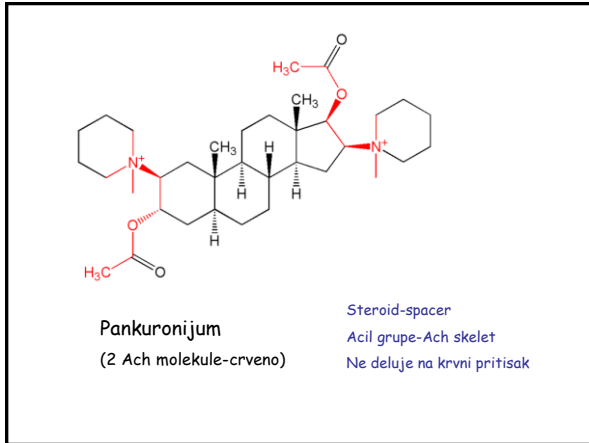
1974, 2,5x jači od tubokurarina; onset 1,5 min; do 30 min.

Inhibitori Ach esteraze ↓ delovanje!

Šema Hofmanove eliminacije (neenzimska)

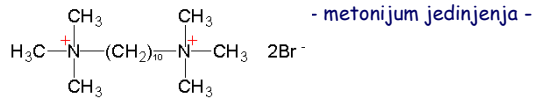
Nedepolarizujuči neuromuskularni blokatori -
derivati tetrahidroizoholininaKratkodelujuči, *onset* 1,5 min; do 15 min. Hipotenzija.Nedepolarizujuči neuromuskularni blokatori
derivati aminosteroida

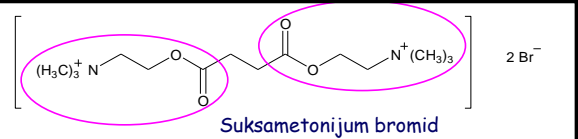
Depolarizujući relaksanti

Agonisti holinergičkih receptora, dovode dodugotrajne depolarizacije.
ACh ne dovodi do bloka.
Ova blokada se ne otklanja inhibitorima ACh esteraze, **naprotiv!**

Kontraindikacija: myasthenia gravis!

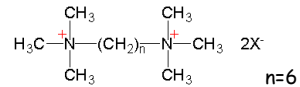
Dekametonijski bromid

Suksametonijum bromid

Sukcinilholin: estar ćilibarne kiseline i holina

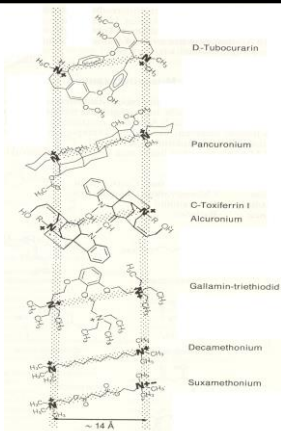
Než. ef: agonisti M_2 -bradikardija, ↑ intraokul. p.

Heksametonijum (6CH₂, dejstvo **na autonomne ganglije**)

Ne deluje na muskarinske receptore u organima ni na nikotinske na neuromuskularnoj spojnici).

Kurariformna
distanca

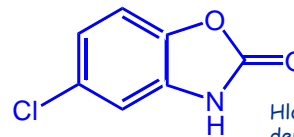

CENTRALNI MIORELAKSANSI

Mehanizam delovanja nije poznat.

Pretpostavlja se da deluju depresivno na CNS i tako dovode do relaksacije muskulature.

Primena: kod bolnih mišićnih spazmi i nekih reumatskih bolesti.

Hlorzoksazon
derivat benzoksazol-2-ona

Hlorzoksazon + acetaminofen=Parafon; hepatotoksičan!

Botulin toksin- Proizvod bakterija *Clostridium botulinum*.

Najotrovnije jedinjenje poznato čovečanstvu.

Sprečava oslobađanje acetilholina iz nervnih završetaka prema mišiću.

Oko 200 g čistog, kristalnog botulin toksina dovoljna da ubije sve ljude na svetu !!!

Izuzetno male koncentracije služe kao lek kod određenih patoloških spazama mišića.

U kozmetičke svrhe - injektovanjem male količine u facijalne mišiće postiže se prividno i privremeno smanjenje bora.